

Gazteak eta irakurketa?

Nerabegaroko irakurketaren gaineko zenbait galdera

Gazteek irakurketarekin duten harremana gatazkatsua dela uste izaten da. Esapide bat era badago horri izena emateko: Irakurketaren krisia; haurrak Bigarren Hezkuntzara iristen direnean, gelditzen dira irakurtzetik, iritzi orokorrak dioenez.

Gai honek, gizartearen kezka handia, galdera asko sorrarazten ditu familiaren barrenean era. Hona hemen maizenik egiten diren batzuk:

1 Egia al da nerabegaroko gutxiago irakurtzen dela?

Estatistikek kontra egiten diote irudipen horri. Ikerketa batzuk diotenez,¹ irakurzaletasun indizirik handiena 14 eta 24 urte bitartean egoten da, eta ondoren hasten da behera egiten handik aurreragoko adin tartean.

Gertatzen da, hori bai, gure seme-alabak hazten diren neurrian, gero eta gogorragoko jardueratzat sentitzen dutela irakurketa, esfortzua eskatzen baitu, eta liburuen irudia ez zaiela hain erakargarria eta interesgarria gertatzen.

2 Zergatik liburuek gutxiago motibatzen dituzte gazteak?

- Gai konplexua da, faktore askoren eragina hartzen duena:
- Irakurketa jarduera bakarkakoa da, eta nerabegaroko gizarte harremanek garrantzi handia izaki.
 - Testu baten aurrean kontzentrazioa, lasaitasuna eta isiltasuna behar izaten dira eta nerabeak artega xamarrik izaki, belarria beti mobil batean edo mp3 irakurgailu batean edukitzen dutenak.
 - Oso pragmatikoak dira eta irakurketa, itxuraz, baliogabea iruditzen zaie.
 - Lanpetuta egoten dira (eskolaz kanpoko jarduerak) eta horrek denbora kentzen die irakurtzeko.
 - Aukera asko izaten dituzte beren aisiarako teknologia berrien garapena dela medio, entretenimendurako

aukera sail ikaragarria (Telebista, bideokontsolak, txatak, blogak, fotologak...), denak gazteen irakurzaletasunarekin lehian.

3 Zer da irakurriaren ulermena?

Irakurketa ohituren gaineko ikerketa gero eta gehiago irakurriaren ulermena kontzeptuarekin lotuta egoten da. Horren arabera, testu bat irakurtu enetako garrantzia zerak du: irakurleak gai izan daitezen modu eragingarri batean irakurtzeko, helburu zehatz bat gogoan (duda bat argitu, datu bat aurkitu, galdera bati erantzun...).

Dimentsio praktikoa honi esker gauza gara irakurketa ikasketarekin lotzeko, baina bai atseginarekin ere: liburu batez gozatu ahal izateko ezinbestekoa da irakurtzen dena ulertzea.

4 Zer da PISA txostena?

Aldian behin prentsan, irakurketari buruzko hainbat berriotan PISA txosteneko emaitzak hartzen dira ahotan. Nazioarteko konparaziozko ikerketa da, OCDE-k egina.² Bertan aztertu egiten da ikasleek derrigorrezko bigarren hezkuntza (15 urte) bukatzean zer prestakuntza maila izaten duten.

Mundu osoko 57 erresumak parte hartu zuten txosten honen azkeneko eginaldian, eta bertan hiru arlo handi aztertu ziren: matematika, zientziak eta irakurmena. Irakurmenean txostenak neurtzen du zenbateko gaitasuna duten ikasleek testuak ulertu, erabili eta aztertzeko, eskolakoak izan nahiz bizitzako beste edozein alderditakoak.

Azkeneko PISA txostenean (2006), argi azaldu zen irakurriaren ulermena nabarmen beheratu zela aurreko ikerketekin konparatuta eta horrek biziki piztu zuen irakurtze gaitasunen inguruko eztabaida soziala.

5 Irakurtzeko ohiturak hobetzen al du ulermena?

Irakurtzeko ohitura izateak bultzatu egiten du hainbat irakurtze gaitasun garatzea, hala nola kirolean maiz aritzeak erraztu egiten duen gazteak sasoian egotea. Biak ala biak dira ohitura osasungarriak, pazientzia eta temaz landu beharrekoak, ez baitira egun batetik bestera sortzen.

Irakurtzeko ohitura izateak ere ez du arrakasta segurtatzen ikasketaren bide zailean, baina aldeko faktorea da, dudarik gabe testuak ulertu eta erabiltzeko estrategiak ikasteko.

6 Zer eginkizun du familiak?

Irakurtzen irakasteko ardurak, testuak irakurri eta ulertzeko trebetasunetan aurrera eragiteko ardurak, eskolak du, baina egia ere da etxetik lan handia egin daitekeela irakurtzeko ohitura sortzeko.

Jarrera batzuk onuragarriak izan daitezke:

- Irakurgai aukera zabala izatea etxean (liburuak, errebistak, komikiak, eta abar) jakin-mina eta interesa pizteko bezain zabala eta bariatua.
- Eskaini irakurgaiak baina ez estutu. Aski da baliozkoak iruditzen zaizkigun obrak haurren esku jarri eta proposatzea, umea presionatu gabe. Ez bota sermoirik irakurketaren garrantziaren gainean
- Umeari entzun, hitzegin harekin, galdetu zer gustatzen zaion, errespetatu gusto hori eta onartu haren gomendioak. Guk ere aurkitu ditzakegu obra interesgarriak hark iradokitakoetan.

7 Gomendagarria al da gazte literatura delakoa?

Zenbait bilduma berriaz gazte jendea gogoan dutela argitaratzen dira, eta bereziki irakurle nerabea, baina estrategia horrek askotan interes komertziala beste arrazoirik ez dauka eta ez dago benetako diferentziaziorik.

Gazteentzako bildumen tituluen artean interes handiko obrak izaten dira, dudarik gabe, gazteentzat ez ezik edonorentzat ere. Era berean, bilduma espezializatu horiez landara ere, badira kalitate handiko obra literarioak irakurle nerabearentzat oso gomendagarriak, nahiz ez duten etiketarik irakurle mota horrekin identifikatzen dituenik.

Gazteak beste edozein irakurle bezala, kalitateko liburuak nahi izaten ditu; hobe dugu egile onak aukeratu, gure seme-alaben gusto eta interesetarako egokiak, ezen ez bilduma jakin bati itsuki jarraitu.

Zenbait gai badira, hori bai, adin horretako psikologiarako egokiak, eta nerabearentzat interesgarriak direnak: bidaia iniziatikoak, kontaera sentimentalak, bilaketa fantastikoak, pandilla eta tribu istorioak eta abar....

Aukeratzen asmatzeko, ikasi behar dugu konbinatzen batetik oso erakargarriak zaizkien argumentu jakin batzuk, askotan beren bizipen pertsonalen gertuko testuinguruetakoak, eta bestetik literaturaren aldetik bizkorgarriak diren obrak, haientzat erronka bat direnak eta irakurle gisa hazarazi egiten dituztenak.

8 Gomendagarria al da komikiak edo errebistak irakurtzea?

Irakurketa ahotan hartzen dugunean, positiboki baloratu behar dugu edozein irakurgai interesgarri, gure seme-alabei informazioa, kultura edo dibertsioa ekarri eta haien jakin-mina elika dezaketenak. Ildo horretatik edozein genero izan daiteke berdin baliozkoa: kontaera, poesia, album ilustratuak, liburu dokumentala eta, jakina, komikiak eta errebistak.

Errebistak modu erraza eta dinamikoa dira irakurketara hurbiltzeko gai bateko interes konkretua oinarri hartuta: musika, zinea, motorren mundua, dibulgazio zientifikoa, hizkuntzak... denak dira ate egokiak ezagupen berriak bereganatu eta irakurtzeko ohitura hartzeko.

Komikia benetako eztanda editoriala egiten ari da. Komikia askotarikoa da oso, eta gusto guztientzako lanak baditu: umore grafikoak, Europako abenturazko klasikoak, Amerikako super-heroiak, Japongo manga, nobela grafikoak eta abar. Komikiaren aberastasuna eta haren barietatea direla medio, irakurketa konplexua da eta adin guztietarako irakurleentzat egokia.

9 Nola lehiatu telebistarekin, bideojokoekin, internetekin?

Ez dira elkarren kontraktatzat jo behar, izatez osagarriak baitira, azken batean irakurketa mota desberdinak dira denak. Denbora egokiro banatuz eta kanalak eta edukiak ongi aukeratuz, hedabide horiek guztien elkarbizitza posible da.

Umekin zenbait irizpide negoziatu eta adostu behar dira hedabideak erabili eta aukeratzeko. Baztertu behar dira indarkeriazko edukiak eta errespetu gutxiak; ikasi behar dira sarea erabiltzeko segurtasun neurriak; programa batzuk heldu bat aldamenen dela begiratu behar dira; programa, joko eta webguneetako edukiak eta estetika baloratu behar dira... Gure jarraibideak argudiatzen baditugu, elkarrizketaren atea zabalik utzita, ahal den etekinik hoberena aterako diegu hedabide berri hauei.

10 Nola bultzatu etxetik irakurtzeko ohitura?

- Irakurgaiak eskaini, umearen interesa ahultzten dela badiudirik ere, segi liburuak eskaintzen (eta bai CD-ROMak, komikiak errebistak edo DVD interesgarriak ere), beti ere presionatu gabe.
- Maiz joan zaitez umekin liburuekin lotura duten tokietara: feriak, liburu-dendak, liburutegiak... anima itzazu zerbait hartzera.
- Laguntza emaezu irakurketaren dimentsio sozialera hurbil daitezen: irakurketa klubak, komikizale taldeak, interneteko foro literarioak, egileekin kartak trukatu...
- Irakurri eta haiekin komentatu gure iritziak eta irudipenak, liburuen gainean ez ezik, bakarrik nahiz seme-alabekin ikustera joan garen pelikula, mintzaldi edo kontzertuen gainean ere bai.
- Arreta handia jarri zer aukeratzen duzun; onar ezazu espezialisten, liburuzaletan, errebista literarioen, gurasoentzako foroen eta abarren aholkuak.

Eta ez ahaztu nerabegaroko aldaketa eta aurkikundearen garaia dela eta horrexegatik oso momentu egokia izan daitekeela liburuetako hitzen, ideien edo abenturen ustekabe-gustoa dastatzen ikasteko

Gehiago jakiteko:

- Guadalupe Jover. *Un mundo por leer*. Barcelona: Octaedro, 2007
- Víctor Moreno. *Lectores competentes*. Madrid: Anaya, 2004
- Daniel Pennac. *Como una novela*. Barcelona: Anagrama, 2008
- Emili Teixidor. *La lectura y la vida*. Barcelona: Ariel, 2007

2012 ZUREKIN BAGOAZ AURRERA

¹ Federación de Gremios de Editores de España. *Barómetro de hábitos de lectura y compra de libros* [on line] www.federacioneditores.org/SectorEdit/Documentos.asp [azkenez kontsultatua 2008ko irailaren 1ean]]

² Kooperazio eta Garapen Ekonomikorako Erakundea